

Jere Grönberg

Viimeiset kaksi merkkiä

Opinnäytetyö (AMK)
Kuvataiteen koulutus
Taideakatemia | Turun ammattikorkeakoulu
2018

Viimeiset kaksi merkkiä

Opinnäytetyössä tarkastellaan digitaalisen vallankumouksen vaikutuksia ihmisissä. Pääasiassa siinä keskitytään käsittelemään sosiaalisen median lyhyessä ajassa tapahtuneen murroksen aiheuttamia muutoksia. Opinnäytteeni pohtii aiheita kuten ihmisten vuorovaikutus toisiinsa sekä ympäröivään todellisuuteen, moraalialia, visuaalista ymmärrystä ja luontosuhdetta. Lisäksi siinä käsitellään henkilökohtaista suhdettani digitaalisuuteen ja taiteellisen työni osuutta kirjallisen opinnäytetyöni käsittelyssä.

Teksti rakentuu pääasiassa subjektiiviseen pohdiskeluun perustuvasta ajattelusta digitaalisuudesta. Vaikka aihetta käsitellään lähinnä negatiivisten kokemusten kautta, työn tarkoitus ei ole tuomita koko digitaalisuutta. Opinnäytetyö sisältää aiheita sivuavaa kirjallisuutta, kuvamateriaalia ja uutissivustojen artikkeleista poimittuja viittauksia. Lisäksi työhön on sisällytetty kaunokirjallisia tekstikappaleita, jotka perustuvat omiin muistoihini.

Opinnäytteeni avulla pyrin sijoittamaan itseni vallitsevaan aikaan. Käsittelemieni asioiden kautta jäsentelen ajatuksiani tuottamalla ne kirjoitettuun muotoon. Opinnäytetyön tarkoitus ei ole antaa vastauksia. Se haastaa ajattelemaan ja asettaa lukijan joko näkökantoja puoltavaan tai vastaväitteitä asettavaan asemaan.

Opinnäytetyön tuloksena on ensisijaiseksi asiaksi noussut sen terapeuttinen vaikutus itselle. Kirjoittamisen tuloksena olen saanut digitaalisen murroksen aikana kertyneitä ajatuksia ja havaintoja ulos mielestäni. Tämän työn ansiosta huomaan hyväksyväni paremmin sen, miten hyödytöntä on käyttää omaa energiaa turhautuakseen näin valtavasta asiasta, ja miten turhaa on yksilönä yrittää seistä väistämättömien muutosten edessä. Kuvataiteilijana koen kuitenkin olevani asemassa, jossa minun tulee kommentoida aikamme yhteiskuntaa ja taiteeni kautta pyrkiä tuomaan huomioitani esille.

Asiasanat: digitaalisuus, läsnäolo, moraalialia, todellisuus, valokuva

The last two characters

This thesis examines the effects of the digital revolution on people. Mainly it focuses on dealing with changes in the social media in such a short period of time. The thesis focuses on topics such as interaction between people and surrounding reality, morality, visual understanding and nature relationships. In addition, it deals with my personal relationship to digitality and the contribution of my artistic work to the written thesis.

The text is mainly based on my subjective experience on digitalisation. Although the subject is mainly dealt with through negative experiences, the purpose of the work is not to condemn the whole digitality. The thesis includes literature related to topics, art work, and references from news articles. It also includes fictional text parts based on personal memories.

With the thesis I try to locate myself in the prevailing time. Throughout the work I try to analyze my thoughts and ideas by producing them in a written form. The purpose of the thesis is not to give answers. It challenges the reader to think and sets he or she in either for or against the subject.

As a result of the thesis, the main thing has become the therapeutic effect of it. As a result of writing I have got all of the thoughts and observations related to the topic out of my mind. Thanks to this work, I can see how useless it is to use your own energy to be frustrated to such an enormous issue and how unnecessary it is to try to stand alone in front of the unavoidable changes. However, as a visual artist, I feel that I am in a position to comment the society of our time and bring my concerns out in the open through my art.

Keywords: digitality, presence, morality, reality, photograph

SISÄLTÖ

Aluksi

Johdanto **6**

Vuorovaikutus ihmisten välillä **9**

Valkoista valoa
Etääntyä olemalla lähempänä kuin koskaan
Yksinäisyyden pelko

Vuorovaikutus materiaalisen maailman kanssa **15**

Visuaalinen valehtelu
Oppia ymmärtämällä ja tutkimalla itsenäisesti

Informaatiotulva, tiedonhakemisen riippuvaisuus välineistä **21**

Turun tapahtumakuvat ja miten haluamattani joudun kyseisen sisällön
vastaanottamisen kohteeksi
Moraalin loppu

Luontosuhde

Oman taiteellisen työskentelyn digitaalinen käänne **31**

Ihme
Puhelin kameran ja kuvaajan välissä
Säilyttää fyysisyys
Filmistä digitaaliseen

Lopuksi

Lähdeluettelo

Kuvaluettelo

Aluksi

On ilta, katson televisiota puolisoni kanssa. Ilmalämpöpumppumainos saa minut tokaisemaan mielestäni huvittavan letkautuksen. Vieressäni istuva puolisoni pitää älypuhelintaan kädessään, katsoo minua ja naurahtaa. Huomaan katseen kuitenkin ohjautuvan lävitseni jonnekin muualle; häneen itseensä, mielensä äärettömään, minulle tavoittamattomaan. Kysyn mikä häntä nauratti ja vastaukseksi saan ”snäpit”. (Visuaalista materiaalia sisältävät Snapchat-sovelluksessa lähetettävät viestit.)

Voimme olettaa, että edellä mainitussa tapauksessa vitsini huomiotta jättämisen päällimmäisenä syynä on vain ajoittainen kyllästyminen huonoon huumorintajuuni, ei läsnäolon puute. Kuitenkin uskon (toivon), että hän välittää minusta yhä ihmisenä. Kyseinen hetki elämästäni nyt vain sattuu mielestäni olemaan havainnollistava esimerkki siitä, miten teknologia on ujuttautunut yhä tiiviimmin väliimme. Lähemmäs meitä, meihin.

Johdanto

Samalla kun älypuhelimet ovat integroituneet lähes uusiksi ruumiinosiksemme, olemme siirtyneet elämään kahden todellisuuden välille: fyysisen ja digitaalisen. Vaikka digitaalinen todellisuus sijaitsee yhä siellä, missä olemme ja mihin henkilökohtaisesti kehomme laitteita käyttääksemme fyysisessä todellisuudessa sijoitamme, pystymme siitä huolimatta sinne siirtyessämme, jopa huomaamattamme sulkemaan läsnäolomme meitä ympäröivässä maailmassa. Yksi syy tähän tiedostamattomuuteen saattaa johtua siitä, että digitaalisuuden tuomat muutokset ovat tapahtuneet niin lyhyessä ajassa, ettei meille ole jäänyt vaihtoehtoa valita, haluammeko edes olla osa sitä.

Jos katsomme aikaa taaksepäin ja sisällytämme aiheeseen yhteiskuntiemme suurimmat murrokset, eli teolliset ja digitaalisen vallankumouksen, huomaamme kehityksemme olevan nopeampaa kuin koskaan. Teolliset vallankumoukset sijoittuvat 1700-1800-luvulle¹ sekä 1860-luvusta 1910-lukuun². Digitaalisen vallankumouksen voidaan sanota alkavan 1970-luvulta ja jatkuen yhä tänä päivänä³. Näistä ajanjaksoista voimme huomata, että kehitykseen menevä aika lähes puolittuu jokaista suurempaa murrosta kohden (100 vuotta > 60 vuotta > 40 vuotta).

Lähtökohtaisesti voimme siis odottaa seuraavan suuren murroksen tapahtuvan lähivuosina. Saattaa kuitenkin olla mahdollista, että parasta aikaa yhä sopeutuessamme jo lähes täydelliseen digitaaliseen murrokseen, on sen aikana saattanut alkaa tapahtua jotain, mitä emme ole ennättäneet edes huomata tapahtuvaksi. Vai onko mahdollista, että seuraava, myöhemmin tapahtuva murros ei tapahdukaan enää fyysisessä todellisuudessa, vaan vain ja ainoastaan digitaalisessa. Nämä kysymykset ja spekulatiot saavat kuitenkin jäädä, niiden ollessa toistaiseksi aivan liian laajoja ja monimutkaisia, että haluaisin niiden vuoksi uhrata henkistä hyvinvointiani.

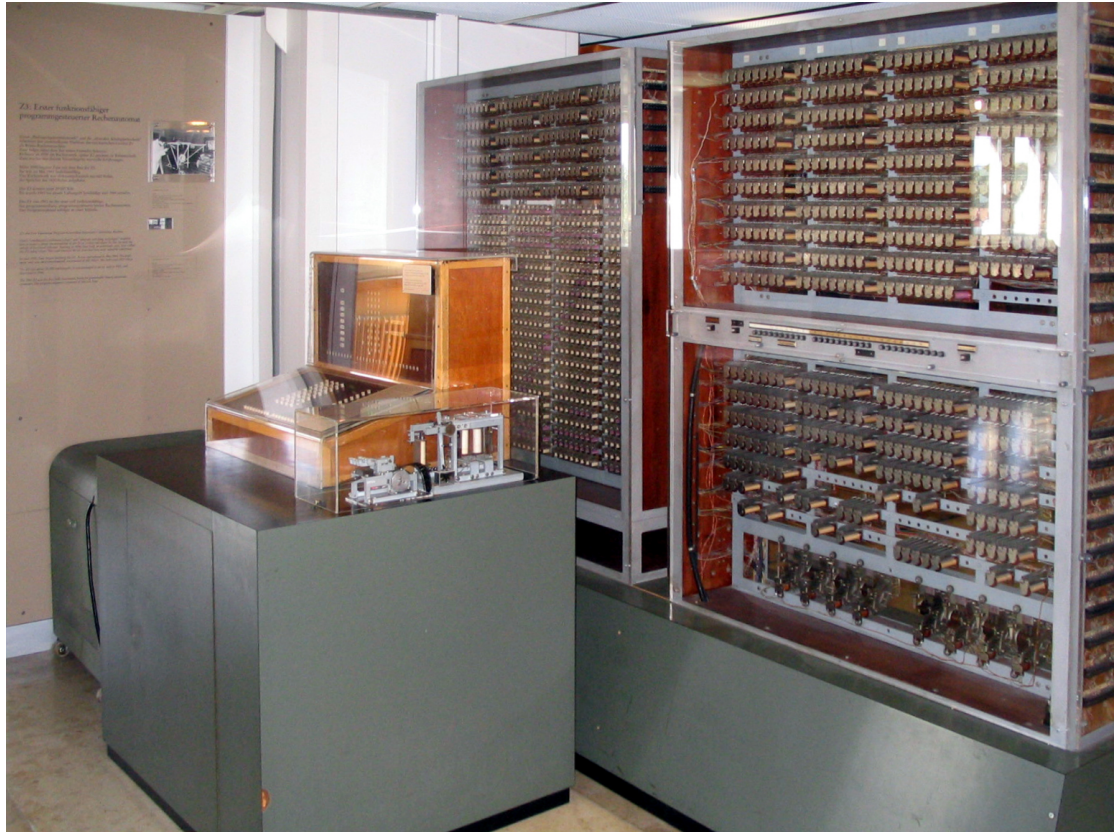
Opinnäytteessä pohditaan vain pieniä osa-alueita digitaalisuudesta. Nämä ovat asioita ja tilanteita, joihin huomaan henkilökohtaisessa elämässäni alati törmääväni.

Kokemusten perusteella olen huomannut, että jatkuvasti erilaisiin sovelluksiin laajentuva sosiaalinen media ja sen mahdollistavat älylaitteet ovat tulleet meille todella tärkeiksi. Jopa niin tärkeiksi, että arvomaailmamme, sosiaalisuutemme ja suhteemme ympäröivään todellisuuteen, kuten luontoon, ovat muuttaneet radikaalisti muotoaan tämän lyhyen ajan myötä, jona digitaalinen todellisuutemme on ollut olemassa.

¹ Rinta-Aho ym. 2004.

² Schön 2013.

³ Nielsen 2010.

Kuva 1. Zuse Z3. Deutsches Museumin jäljennös maailman ensimmäisestä toimivasta täysautomaattisesta ohjelmoitavasta tietojenkäsittelykoneesta eli tietokoneesta.

Deutsches Museum⁴

⁴ Deutsches Museum [www-sivut](http://www.sivut) 2017.

Vuorovaikutus
ihmisten
välillä

Valkoista valoa

Lumi narskuu jalkojeni alla. On kulunut noin tunti heräämisestäni päivään, joka on yhä pilkkopimeä. Kävelen kohti linja-autopysäkkiä. Se sijaitsee alle sadan metrin päästä kerrostalokotini ulko-ovelta, jonka kahdeksannessa kerroksessa sijaitseva yksiöni on vain yksi sadasta. Hyytävän kylmä, osittain märkä pakkaslumisade lyö kasvoihini, ottaen kovalta tuulelta kaiken hyödyn vauhtiinsa, pakottaen minut pitämään kasvoni kohti maata. Aavistuksen omaa matkaani pidemmältä näen keltaiset ajovalot lumipölyyn seassa. Nopeutan askeleitani, mutta vain vähän, sillä olen toistanut tämän matkan jo monta kertaa ja tiedän tarkalleen tarvitsemani nopeuden. Linja-auton jarrutus lumen peittämällä jäisellä tiellä jatkuu muutaman metrin ohi pysäkin, ja sen pysähtyessä ovet aukeavat minun ollessa vain muutaman askeleen päässä. Nousen kyytiin viimeisenä, olettaessani muiden seisseen odottamassa kylmällä pysäkillä minua kauemmin. Kopistan lattialle kengistäni irti saamani lumet ja samalla leimaan lompakossani olevan kuukausikorttini kuskin vieressä sijaitsevaan lukulaitteeseen. Kuskin katse ei tavoita minua. Lähtiessäni kulkemaan kohti linja-auton takaosaa, jossa valtaosan matkoistani tapaam istua, huomaan heti sen olevan lähes täynnä. Keskikäytävää kulkiessa huomaan myös, kuinka näkymätön olen kanssamatkustajien keskuudessa. Muutamaa etupenkin vanhusta lukuun ottamatta, joista yksi jopa luo katseensa minua kohti, en koe minkäänlaista läsnäoloa tässä ihmisjoukossa.

Koen olevani hyvä tarkkailija tilannetajuni sekä ympärilläni tapahtuvien asioiden lukutaitoni ansiosta. Kulkiessani kohti auton takaosaa, suoritan jakoa tästä joukosta ihmisiä. Muutaman nukkuvan seassa, näen saman määrän tuijottelevan mustiin ikkunoihin, jotka peilin lailla heijastavat kaiken auton sisällä olevan sinne takaisin. Mutta loput. Valtaosa. Keskivartalosta ylöspäin aina päälakeen asti, eteenpäin kumartuneina. Kasvonsa valkoisiksi valaistuessa älypuhelimensa näyttöjen kirkkaudesta. Nämä henkilöt eivät enää ole tässä linja-autossa. Kukin heistä elää omaa digitaalista todellisuuttaan. Toiseksi viimeinen penkkirivi. Isokokoinen naishenkilö. Kiiltäväpintainen, muhkea talvitakki päällään. Neonpunainen pipo. Istuessani hänen viereensä en vastaanota pienintäkään elettä. Lähes jokainen musta ikkuna heijastaa valkeaa valoa. Se ei johdu lumesta.

Etääntyä olemalla lähempänä kuin koskaan

Sosiaalinen media on pääasiassa omiin yhteisöihimme ja kiinnostuksen kohteisiimme perustuva jatkuvan kanssakäymisen mahdollistava tila jonkin digitaalisen sovelluksen kautta mahdollistettuna. Jakamamme ja vastaanottamamme informaatio ja uutislähteet ovat kuitenkin usein samoilta sivustoilta, joissa kaikki vierailevat tai joiden seuraajaksi jo kuuluvat jossakin sosiaalisen median palvelussa. Huumoriin perustuvat, visuaalista kokemusta sisältävät meemit, kuvat ja videot saattavat saada aikaan hetkellisen hivin, kuitenkin toistamalla aina samaa kaavaa jo aikaisemmin nähtyjen kanssa. On silti silminnähtävää huomattavaa kuinka kuljemme jo valtaosan ajastamme katseemme kiinnittyneenä laitteidemme näyttöihin. Toistamme laitteidemme käyttöä ja sovellusten avaamista, välillä jopa neuroottisella tavalla, ahdistumme mahdollisesta akun loppumisesta, oman digitaalisen henkilöhahmomme riittämättömyydestä ja annamme aggressiivisuudelle valtaa huonon verkkoyhteyden takia.

Digitaalisessa todellisuudessa tapahtuva sosiaalisuus saattaa vaikuttaa hyvinkin aktiiviselta ja antaa meille kuvan olevamme hyvinkin läsnä toisten toistemme kanssa. Tämä on johtanut siihen, että ihmisten tarve tapaamiseen fyysisessä todellisuudessa kasvokkain on huomattavasti vähentynyt. Yhteiskuntamme muovatessa elämistämme jatkuvasti kiireellisempiä, on myös ajallisesti kannattavampaa pitää yhteyttä vain sosiaalisen median kautta. Enää ei koeta olevan järkevää käyttää aikaa siirtymiseen paikasta paikkaan ja kanssakäyminen kasvokkain puhumalla ja silmiin katsomalla ei tunnu luontevalta. Varsinkin tekstipohjaisessa sosiaalisen median kanssakäymisessä keskustelut jäävät helposti nopeiksi ja lyhyiksi, eivätkä ajatukset välity samalla tavalla. Fyysisen läsnäolon puutteen vuoksi jäävät kokonaan pois myös biologiset tunteidemme ilmaisuun käytettävät ilmeet ja kehonkielet. Hymiön voi laittaa lauseen perään vain saadakseen toisen luulemaan tarkoittavansa jotain, millä ei ole välttämättä mitään tekemistä todellisen tuntemuksensa kanssa. Mainitakseni kuitenkin myös positiivisia asioita, on mainittava muun muassa reaaliaikaisten videopuheluiden mahdollisuus fyysisesti pitkien tai mahdottomien välimatkojen päähän.

Tämänkaltainen sosiaalinen media on jo todella lähellä kasvotusten tapahtuvaa sosiaalista kanssakäymistä, joskin siitäkin uupuu yhä luottamus yksityisyyteen sekä tietyt aistikokemukset.

Yksinäisyyden pelko

Sosiaalisessa mediassa tapahtuva vuorovaikutus ja siellä tavoitettavuus on käytännössä jatkuvaa. Tämä on johtanut siihen, että olemme jatkuvasti yhteydessä toisiimme yhteisöjemme sisällä. Samalla oletamme myös yhteydenottoihimme vastaamisen tapahtuvan huomattavasti nopeammin kuin ennen. Vietämme älylaitteidemme kanssa fyysisessä todellisuudessa pitkiä aikoja yksin, kuitenkin huomaamatta sitä. Saapuvien viestien, tykkäysten ja muiden ilmoitusten jatkuvalla saapumisella laitteisiimme, koemme olevamme kokoajan läsnä ja kytköksissä toinen toisiimme. Kun joudumme olemaan lyhyenkin ajan ilman tätä jatkuvaa digitaalista läsnäoloa, saattaa fyysisessä todellisuudessa kokemamme yksin oleminen tuntua yksinäisyydeltä, jota sen ei pitäisi olla. Tämä on tunne, jolla ei ole mitään tekemistä sosiaalisen yksinäisyyden kanssa. Tällainen luulo johdattaa meidät pakonomaiseen tilapäivitysten julkaisuun sosiaalisessa mediassa, ilman varsinaista kokemusta tarpeesta tehdä kyseistä asiaa. Kyse on ainoastaan toiveesta saada vastareaktio mahdollisen tykkäyksen tai kommentin muodossa.

Loputtoman digitaalisesti tapahtuvan kommunikaation seurauksena olemme jatkuvasti saatavilla meitä sosiaalista kanssakäymistä odottavalle osapuolelle. Tästä huolimatta pystymme sulkemaan näiden henkilöiden yritykset tavoittaa meidät, tiedostamalla itse tämän tapahtumisen. Älylaitteidemme avulla pystymme näkemään yhteydenottoihin liittyviä viestejä ilman, että meidän tarvitsee reagoida takaisin. Tämän tekeminen ei jätä mitään jälkeä siitä, että olemme tiedostaneet yhteyttämme tavoitelleen henkilön lähestymisen. Voimme jatkaa olemistamme kuin mitään ei olisi tapahtunut, vastapuolen luullen meidän vain olevan tavoittamattomissa. Tällainen vallan tunne johtaa auttamatta siihen, että nostamme itsemme vastapuolta korkeampaan asemaan ja voimme aina halutessamme kieltää heidät. Samalla olemme kuitenkin itse alistuneet samaan asemaan laitteidemme ja internetin alaisuudessa. Niin kuin ilman ja juomaveden, digitaalisuuden huomaa enää vain, jos sitä ei ole. Ei silloin, kun se toimii ja on jatkuvasti läsnä arjessamme.

”Se, kuinka pahasti olemme jo sekoittaneet varsinaiset sosiaaliset tarpeemme digitaaliseen sosiaaliseen elämäämme, on yhä arvoitus. Forrester Researchin vuonna 2006 julkaistu, tietotekniikan sosiaalisia sovelluksia käsittelevä tutkimus osoittaa, että teknologian kehityksellä ja sosiaalisen käyttäytymisen muutoksilla on taipumus ohittaa toisensa sykleissä. Toisin sanoen tarjolle tulee ajoittain tekniikoita, jotka eivät tyydytä suoraan tiettyä sosiaalista tarvetta, mutta joihin ihmiset alkavat löytää käyttökohteita. Tietyssä pisteessä sosiaalinen käyttäytyminen saa teknologisen kehityksen kiinni ja alkaa syntyä uusia tarpeita, joita olemassa olevat tekniikat eivät pysty ratkaisemaan. Käyttäytyminen siis ohittaa teknologian kehityksen, kunnes jälleen kehitetään tekniikkaa vastaamaan uusiin tarpeisiin.”⁵

Vuorovaikutus
materiaalisen
maailman
kanssa

Visuaalinen valehtelu

Digitaaliseen todellisuuteen muodostamamme profiili itsestämme saattaa olla vain yksi puoli persoonastamme tai pahimmassa tapauksessa täysin fiktiivinen hahmo. Julkaisujemme sisällöllinen laatu perustuu usein ääripäihin. Valtaosa on tavallisesta arkielämästä poikkeavia erityisen iloisia ja positiivisia asioita, mutta satunnaisesti paljastamme myös negatiivisia ja surullisia asioita elämästämme, esimerkiksi menettäessämme läheisen ihmisen tai lemmikin. Teksteillä ja kirjallisilla tilapäivityksillä on helppo luoda valheellista sisältöä, sillä sen todistusarvo vallitsevaan todellisuuteen on käytännössä olematon. Siksi on turhaa käsitellä tilapäivityspohjaisten sosiaalisen median alustojen valheellisuutta. Sen sijaan valokuvista perustuvien profiilimme ylläpitoon käytettävistä sovelluksista ja niiden vaikutuksesta meihin esitän seuraavaksi muutaman ajatuksen.

”Olemme niin tottuneet näkemään maailman linssin kautta, televisiossa, elokuvissa ja valokuvissa, että olemme melkein unohtaneet muut tavat nähdä. Jos yleensä ajattelemme linssin synnyttämää perspektiiviä, pidämme sitä oikeana, jollain tapaa väistämättömänä ja asiaan kuuluvana, emme yhtenä monista tavoista, joilla nähtyä voisi esittää.”⁶

On itsestään selvää, että pyrimme valokuvatuksi tullessamme antamaan itsestämme aina ulkoisesti parhaan mahdollisen kuvan. Älypuhelinien myötä valokuvaaminen on tullut osaksi jokaisen elämää ja omakuvallisuuden perustuva valokuvaaminen suosituimmaksi kuin koskaan. Näin ollen valta siitä, millaisena valokuvassa esiinnyimme on siirtynyt täysin itsellemme. Vaikka valokuvaamme ja katsomme kuvia enemmän kuin koskaan, ymmärrys valokuvasta ei kuitenkaan ole lisääntynyt tavallisten kuluttajien keskuudessa. Yksi suurimpia esimerkkejä tästä ovat kauneusihanteet. Kadehtiessamme sosiaalisessa mediassa vain ulkonäkönsä vuoksi kuuluisia ihmisiä, emme välttämättä ymmärrä lopulta kadehtivamme vain heidän

⁶ Lundström 2012, 64.

kykyään käyttää valokuvan tuomia mahdollisuuksia vääristää näkemäämme. Kyse voi olla vaikka vain pienistä perspektiivimuutoksista, jotka luovat kuvaan suuren muutoksen verrattuna todellisuuteen. Pahimmassa tapauksessa kuvia on kuitenkin manipuloitu aina pikseleistä lähtien, niin taidokkaasti, ettei sitä valokuvan kautta osaa erottaa fyysiseen todellisuuteen kuulumattomaksi. Vertaamme usein itseämme ihannoimiimme henkilöihin ja tunnemme tämän takia riittämättömyyttä ja alemmuuden tunteita. Vaikka tämä ilmiö on vallinnut jo varmasti kauan ennen koko median syntyä, on sen muoto kuitenkin muuttunut radikaalisti. Ennen vertailukohteiden ollessa todellisia, on nykyisistä mahdoton sanoa samaa. Pohdin, onko enää siis syytä ahdistua omasta riittämättömyydestä, kun peilikuvamme muuttuessa vertailujen kautta mitättömäksi, voimme enää verrata visuaalisesti loppuun asti hiottuja valheita.

Oppia ymmärtämällä ja tutkimalla itsenäisesti

On selvää, että rajaamme vastaanottamamme sisällön omien mieltymystemme mukaan. Koska omien sosiaalisten medioidemme sisältö perustuu usein henkilökohtaisiin mieltymyksiin ja asioihin joita kannatamme, jää kaikki itsellemme vääraltä tuntuva tieto etäiseksi, ellei jopa kokonaan pois elämästämme. Ylenpalttisen sosiaalisen median käytön vuoksi tulemme jatkuvasti alttiiksi vain sen tietyn, rajatun tiedon vastaanottajiksi. Näin ollen halu edes yrittää vastaanottaa muusta kulmasta tulevaa informaatiota, vaikka se olisi todistettua faktatietoa, katoaa. Jos emme pysty käsittelemään tietoa muusta kuin henkilökohtaisen mielipiteemme suunnasta, tarkoittaa se muun muassa suvaitsevaisuuden, avarakatseisuuden ja sivistyksen katoamista. Kun riittävän kauan alistamme itsemme näin suppeaan informaation vastaanottamiseen ja ymmärtämiseen, nousee pinnalle myös viha kaikkea vääränä pitämäämme kohtaan.

Opitun kulttuurisen tiedon ja kasvatuksen kautta omaksutun eletyn kulttuurin välisen eron tunsi jo antiikin kreikkalainen filosofi Platon. Tämä tulee esille Platonin esittämässä kirjoitetun kielen kritiikissään, jossa hän viittaa muinaiseen egyptiläiseen kirjoitusperinteeseen eli papyrukseen. Papyruksesta valmistetut kirjat eli paperirullat menevät itsestään rullalle ja näin ollen ne ovat aina pitäneet kääriä auki alusta alkaen tai ainakin käytävä läpi. Kirjoja taas on mahdollisuus selailta, jolloin jotakin voi jäädä huomaamatta. Digitaalisessa ajassamme tämä ilmiö on kehittynyt taas astetta edemmäksi. Nykyään voimme hypätä paikasta toiseen erilaisten hyperlinkkien tai hakutoimintojen avulla, jolloin ymmärrys yksittäisten yhteen kuuluvien kohtien välillä saattaa jäädä kokonaan, sillä emme huomaa rivien välejä.⁷

Kysymys kuuluukin, mitä nykyajan tietoyhteiskuntamme tietää? Rivien väleistä ei juurikaan, ja mahdollisesti juuri siksi ei myöskään paljoa kulttuurin elämästä. Kulttuurinen muisti ei ole kuitenkaan vaarassa tuhoutua, mutta sitä uhkaavat liialliset tallennusmahdollisuudet sekä tallennetun tiedon sattumanvarainen hakeminen. Kun maailmanlaajuisen sosiaalisen median palvelun eli Facebookin aikajana-toiminnosta tulee normi sen miljoonille käyttäjille, online-yhteiskuntamme alkaa täyttyä uusilla

lukemattomilla elämänarkistoilla. Elämäntapahtumat arkistoidaan, jolloin aikaisempien henkilökohtaisten tarinoiden, arvioiden ja arvostelujen palauttaminen on helpompaa. Ajassa, jossa ylenpalttisuus johtaa sattumanvaraisuuteen, on tarpeellista kysyä, mitä pitää enää muistaa. Tarina sai alkunsa kirjoituksesta ja on nyt saavuttanut tämänhetkisen päätepisteensä ajankohtaisten, lähestulkoon rajoittamattomien digitaalisten tallennusmahdollisuuksien avulla.⁷

Tietolähteiden ja niiden hakemiseen käytettävät tavat ovat teknologian myötä kehittyneet jo niin pitkälle, että vain muutamalla hakusanalla saamme eteemme tietoa aiheesta kuin aiheesta. Tämä on tuonut mukanaan myös laiskuuden ja saamattomuuden itse tiedonhankintaa kohtaan. Hakupalvelu antaa haluamastamme aiheesta sata erinäistä linkkiä, harva jaksaa niitä kaikkia enää käydä läpi. Usein turvaudumme ensimmäisiin vaihtoehtoihin, joiden joukkoon kuuluu usein esimerkiksi Wikipedia. Wikipediasta on muistettava, että se on vapaa tietosanakirja, jonka tietolähteitä voi muokata kuka tahansa. Sen takia sivuston sisällön todenmukaisuudesta ei ole todistettavaa tietoarvoa. Silti suuri osa ihmisistä hakee tietonsa ja perustaa kantansa tämän tietolähteen pohjalta. Voidaan siis pohtia, millaiseksi sivistyksemme tulee kehittymään, kun luotamme enää lähteisiin, jotka ovat usein toisen käden tietoa tai vain omiin mielipiteisiimme perustuvia.

Tämä pätee myös oppimiseen tekojen kautta. Otetaan esimerkiksi kaunokirjoituksen poistuminen peruskouluopetuksesta. Mitä helpommaksi itsellemme asiat teemme ja mitä valmiimpana kaikki edessämme on, sitä vähemmän meidän tarvitsee enää keskittyä tiedon keräämiseen ja sen käsittelyyn. Käsien kaunokirjoitetun tekstin tuottamisen ollessa vahvasti kehollinen ja usein persoonallisuuteemme sidonnainen tapa, on se myös enemmän keskittymistä vaativaa kuin konekirjoitus, jossa jokainen samanmallinen näppäin toistaa koneen tekemän kirjaimen sen muodossaan. Esimerkiksi kaunokirjaimin kirjoitettaessa joudumme keskittymään huomattavasti enemmän, jolloin myös keskitymme enemmän tiedostamaan kirjain kerrallaan käsittelemämme asian. Ajatusta esimerkiksi juuri kaunokirjoituksesta luopumisesta ei

tulisi perustaa siihen, paljonko sitä tulevaisuudessa yksittäinen henkilö tulee käyttämään, vaan siihen, että tämän opetuksen vastaanottaminen on ollut vaihe iässä, jossa esimerkiksi keskittymiskykyyn on vielä mahdollisuus vaikuttaa. Jos tämä luopumisperuste kuitenkin pätee kaunokirjoitukseen, silloin samalla perusteella voisimme luopua suuresta osaa koulussa opetettavia asioita. Koska väistämättä tulemme koulutuksessa siirtymään siihen, että tietotekniikan opetus ei ole enää yksittäinen oppiaine, vaan osa jokaista oppiainetta. Olisi erittäin tärkeää, että fyysiseen todellisuuteen keskittyvien taitojen ylläpitävää koulutusta pidettäisi yllä niin pitkään kuin mahdollista.

Informaatiotulva,
tiedonhakemisen
riippuvaisuus
välineistä

Turun tapahtumakuvat ja kuinka haluamattani joudun kyseisen sisällön vastaanottamaan

18.08.2017. Iltapäivä. Vietän aikaani iltavuorossa synnyinpaikkakuntani paikallissanomalehden juttukeikalla. Olen kuvaamassa kaupungintalon näkinkengän sävyiseen tiiliseinään kiinnitetyn veteraanimuistomerkin julkistustilaisuutta. Ihmettelen kuinka housuntaskussani sijaitseva äänettömällä oleva älypuhelimeni epätasainen värinä ei ota loppuakseen. Sen kummempia kuitenkin asiaan perehtymättä hoidan keikan normaalisti loppuun. Kuluu noin tunti tapahtuneesta ja ajan takaisin toimituksen parkkipaikalle. Jään autoon istumaan ja alan selailemaan puhelintani.

Facebookin omistaman Whatsapp-viestisovelluksen ryhmät Turussa olevien ystäväieni kanssa, sekä keskustelut läheisiltäni, jotka tietävät minun asuvan Turussa, ovat täyttyneet viesteistä ja linkeistä uutismedioihin, jotka aiheesta olivat jo kirjoittaneet. Kaiken ollessa kuitenkin vielä epäselvää, olen juuri lukemistani erinäisistä informaationlähteistä muodostanut kokonaiskuvan siitä, että Turussa on tapahtunut terroristinen väkivallanteko, johon sisältyy kuolonuhreja.

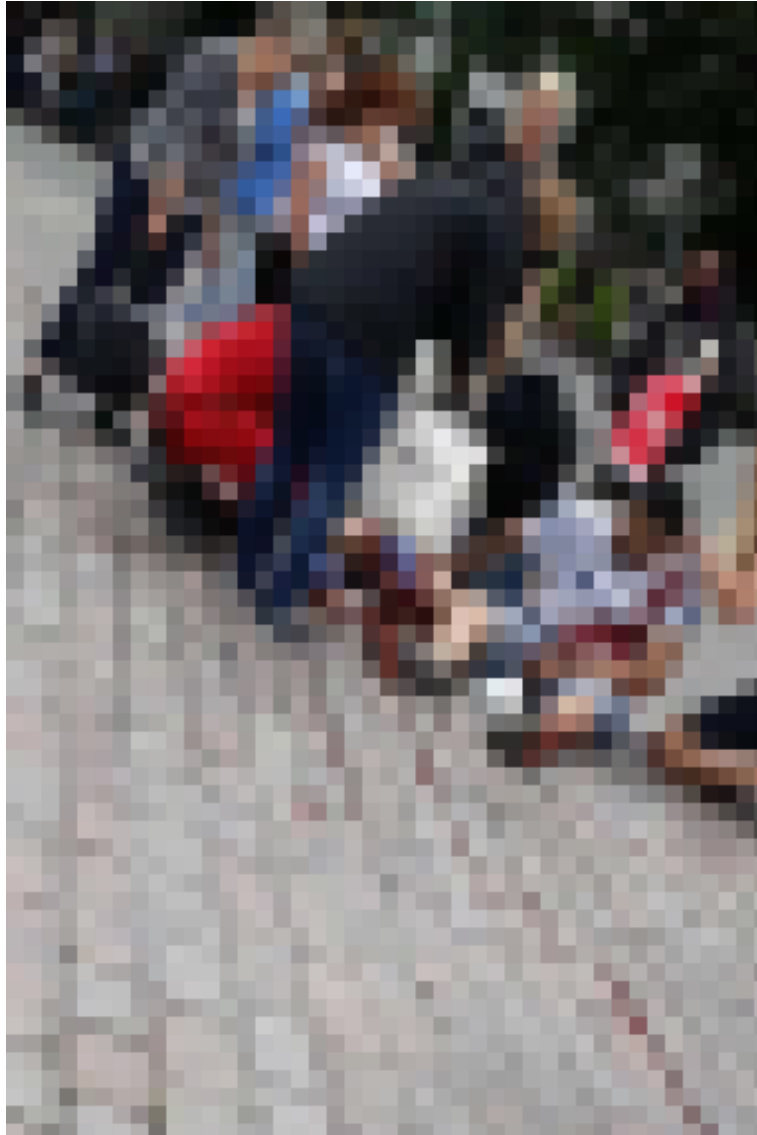
Kaiken juuri lukemani aiheuttaneen jonkin asteisessa järkytyksen tilassa kävelen sisään toimitukseen, jossa kohtaan kaaoksen. Kaikkien vuorossa olevien tai sinne takaisin kutsutut toimittajat säntäilevät pitkin toimitusta suorittaen tiedonhakuja ja sen toinen toisilleen jakamista. Televisiossa on auki Ylen suora lähetys poliisin informaatiotilaisuudesta. En ota minkäänlaista kantaa asiaan, vaan alan normaalisti käsitellä aiemmin keikalla ottamiani kuvia ja valmistautumaan seuraavaan, jonne lähtö tapahtuu noin tunnin kuluessa. Sivusilmällä seuraan kuitenkin, kuinka sosiaalinen media jatkaa huimaa vauhtia täyttymistään aiheeseen liittyvästä sisällöstä ja keskustelusta.

Ennen seuraavalle keikalle lähtöä tapahtuu kuitenkin jotain, minkä vuoksi siitä ei meinaa tulla enää yhtään mitään. Alan saada Whatsappin kautta puhelimeeni myös visuaalista materiaalia tapahtumaan liittyen, kuvien ja videoiden muodossa. Viestit ovat kuvankaappauksia sosiaalisessa mediassa julkaistuista kirjoituksista, joiden oletetaan perustuvan faktoihin, video ihmisistä juoksemassa keskellä autotietä pelossa, kuva mahdollisesta tekijästä ambulanssissa. Mikä mielestäni pahinta, saan vielä yhden kuvan,

jonka viestisovellukseni lataa automaattisesti, ja ennen kuin ehdin asiaan enempää valmistautua, toistavat verkkokalvoni tätä kuvaa minulle.

Kuvan sommittelun ollessa todella vino ja sen rajauksen sijoittuvan juuri ja juuri haluttuun kohteeseen, pystyn oman tietämykseni ja osaamiseni valokuvaa kohtaan lähes varmaksi sanomaan sen otettaneen ”lonkalta”. Salaa, kuvaajan todennäköisesti pitäen puhelintaan reitensä korkeudella. Kuvassa on pieni väkijoukko, jonka keskellä istuu verta vuotava mies ja hänen vieressään maassa makaa naisen ruumis. Veren tuomasta väristä huolimatta hänen harmaaksi muuttunut ihonsa, sekä täysin elottomat kasvonsa eivät jätä epäilystäkään siitä, ettei hänessä ole enää elämää. Tämä on kuva toisesta henkensä menettäneestä ihmisestä, sekä häntä auttaneista ihmisistä, vain hetki tapahtuneen jälkeen. Kuvan omaan puhelimeeni asti päätyminen tapahtuu niin monen välikäden kautta, etten voi tietää sen ottajaa. Itse en sitä enää eteenpäin jaa tai näytä kenellekään.

Lähden uudelle juttukeikalle. Keskustelemme ja kauhistelemme toimittajan kanssa tapahtunutta koko matkan ajan keikkapaikalle. Lähikylän juhlaviikonlopun avaava tapahtuma on täynnä iloisia ihmisiä, jotka eivät ainakaan päällisin puolin anna juuri Turussa tapahtuneen haitata menoaan. Ehkä osa ei edes vielä tiedä asiasta, mutta epäilen. Lehdestä tilaa tulevat viemään Turun puukotustapaus ja edellispäivänä tapahtunut Barcelonan terrori-isku. Sitä kautta tiedän tästä tapahtumasta kirjoitettavan jutun ja sen kuvallisen tarpeen jäävän odotettua pienemmäksi ja hyvä niin, sillä kuvaamisestani ei tule mitään. Noiden harmaiden, täysin elottomien kasvojen kuvan pyöriessä yhä mielessäni. Eikä järkytykseni edes johdu siitä, ettenkö olisi ennen nähnyt valokuvaa ihmisruumiista tai väkivallanteosta. Tiedän sen olevan enemmän säälin ja moraalikysymysten aiheuttamaa. Mielessäni pyörivät kasvot, jotka eivät saaneet valita elämänsä viimeisen hetken leviävän hetkessä niin monelle ventovieraalle. Äärettömässä internetin kaikkeudessa jokaiselle, joka voi katsoa niihin kasvoihin, ja olla onnellinen etteivät ne kuulu kenellekään läheiselleen tai itselleen.

Kuva 2. WhatsApp-viestisovelluksen kautta vastaanotettu valokuva, jossa Turun puukotuksessa menehtynyt henkilö ja väkijoukko. Valokuva pikselöity henkilöllisyyksien turvaamiseksi. Lähde tuntematon.

Moraalin loppu

Seuraavan aiheen käsittelyä lähestyn oman, länsimaisen moraalikäsitteiden kautta, sillä eri uskontojen ja kulttuurien väliset erot esimerkiksi ihmisyyden kohdalla eivät kohtaa maailmanlaajuisesti. Peilaan pohdintani siis kulttuuriin, josta itse olen moraalikäsitteiden oppinut.

”Minä seisoin tässä, ja se rouva oli tuossa portailla kuolleena, eikä kukaan ollut häntä vielä hakenut siitä. Tähän käveli nuori nainen. Hän kääntyi minuun päin, ja hänellä oli kännykkä kädessä. Olin juuri sanomassa, että pistä se pois, niin tajusin, että tämä nuori nainen alkoi ottaa selfietä. Hän käänteli itseään niin, että se ruumis näkyi siinä takana.”⁸

”Olen todistanut myös tilanteen, jossa kolarissa menehtyneen kanssa on otettu selfie. Täytyy myöntää, että tuntui vastenmieliseltä huomata tapahtuma.”⁹

Olemmeko ylittäneet valokuvaamisessa määrällisesti niiden tuottamisen jo niin radikaalisti, että olemme unohtaneet sen olevan valokuvaamista. Eläessämme ajassa, jossa valokuvia otetaan ja niiden avulla valehdellaan enemmän kuin koskaan, olemmeko siis saavuttaneet pisteen, jossa ne ovat menettäneet todistusarvonsa ja sidonnaisuutensa todellisuuteen. Käytän esimerkkinä tapauksia, joissa henkilö on ottanut itsestään valokuvan (selfie) onnettomuuden tai väkivallanteon uhriksi joutuneen henkilön kanssa. Pohdin, johtuuko tällainen, täysin moraaliton teko, ajattelemattomuudesta vai sen tiedostamattomuudesta. Teon ajattelemattomuudella tarkoitan sen automaattisuutta. Kuvaamme nykyään niin paljon materiaalia, jolla ei ole mitään myöhempää käyttötarkoitusta, että itse kuvaaminen ei tunnu enää teolta. Tekijän suunnatessa ajatuksensa jo sillä saavutettavaan huomioon sosiaalisessa mediassa, jäävät aihe ja sen kuvaaminen täysin toisarvoisiksi. Kaiken tapahtuessa niin

⁸ Happonen 2017.

⁹ MTV Uutiset 2017.

automaattisesti ja nopeasti, ei ajatus teon oikeudenmukaisuudesta ehdi muodostua, kun aivomme ennakoivat jo tulevan huomion aiheuttamaa dopamiiniryöppyä. Tiedostamattomuus on sen sijaan esimerkiksi shokkitilasta johtuvaa käytöstä. Koska olemme niin kiinni älypuhelimissamme, on sen käyttöön liittyvä motorinen toiminta tallentunut kehoihimme niin vahvasti, että tiedostamattomassa tilassa kehomme ottaa käyttöön ensimmäisen lihasmuistissaan olevan liikeradan.

”Huomio siitä, että valokuva on kuitenkin aina ihmisen tuotos, painottaa tekijän roolia kuvan ja sen merkityksen rakentamisessa. Dokumentaarisuus jäsenetään julkilausutun tekijälähtöisesti kytkemällä se tekijän kommunikatiiviseen haluun käsitellä valokuvissaan tai taiteessaan siitä riippumattoman reaalimaailman, sosiaalisen todellisuuden asioita ja ilmiöitä. Dokumentaarinen valokuva on esittämistä ja yleisöä varten tehty kommentaari valituista yhteiskunnallisista asioista.”¹⁰

Tämän informaation jaon toteuttanut henkilö saattaa tapahtuneen jälkeen herätä ajattelemaan tekonsa merkitystä, katuminen on tässä vaiheessa kuitenkin turhaa, sillä peruuttamattomaksi sitä ei enää saa. Mitä tämänkaltaiseen moraalittoman kuvaamisen dokumentaarisuuteen tulee, en koe, että sitä voi enää ylipäättään edes pitää dokumentaarisena valokuvaamisena, tarkoituksena ollessa täysin irralliset fyysisestä todellisuudesta ja itse valokuvaamisesta. Tekojen seurausten ja yleisen ajattelemattomuuden kadotessa, on tämänkaltaisen toiminnan jatkuva yleistyminen väistämätöntä.

Sama moraalittomuus koskee myös kyseisen materiaalin jakaneita eteenpäin. Otan esimerkiksi juuri Turun tapahtumakuvat ja sen, miten tämän materiaalin sain silmiäni eteen, vaikkakin sitä koskaan pyytänyt. En pysty varmaksi sanomaan, kuinka monen välikäden kautta kuvamateriaali päätyi juuri omaan puhelimeeni, mutta epäilen vahvasti yhdenkään sitä eteenpäin jakaneen henkilön ajatelleen sekuntiakaan sitä, haluaako henkilö, jolle kuvaa lähettää, saada sitä nähtäväkseen. Tässä pätee siis

¹⁰ Pälviranta 2012, 165.

samankaltainen ajattelemattomuus ja nopeasti tapahtuva teko, kuin itse alkuperäisen kuvan ottajan toimesta tapahtuu hänen kuvatessa sen. Olemme siis käytännössä saavuttaneet pisteen, jossa ainut keino varjella itseä näkemästä näitä moraalittomia kuvia, olisi se, että poistaisi kaikki median jakoa hyödyntävät sovellukset puhelimesta. Nimittäin niistä vastaanottamani materiaalin sisällön laatu ei ole enää itseni, vaan toisten ihmisten päätettävissä.

Luontosuhde

Rinne.
Rinnettä pitkin kulkeva tie.
Jalkakäytävillä reunustettu.
Tien molemmin puolin kerrostaloja.
Punatiilisiä toisella,
valkoisia toisella.
Rinteen päällä kauppa.
Sen juurella silta.

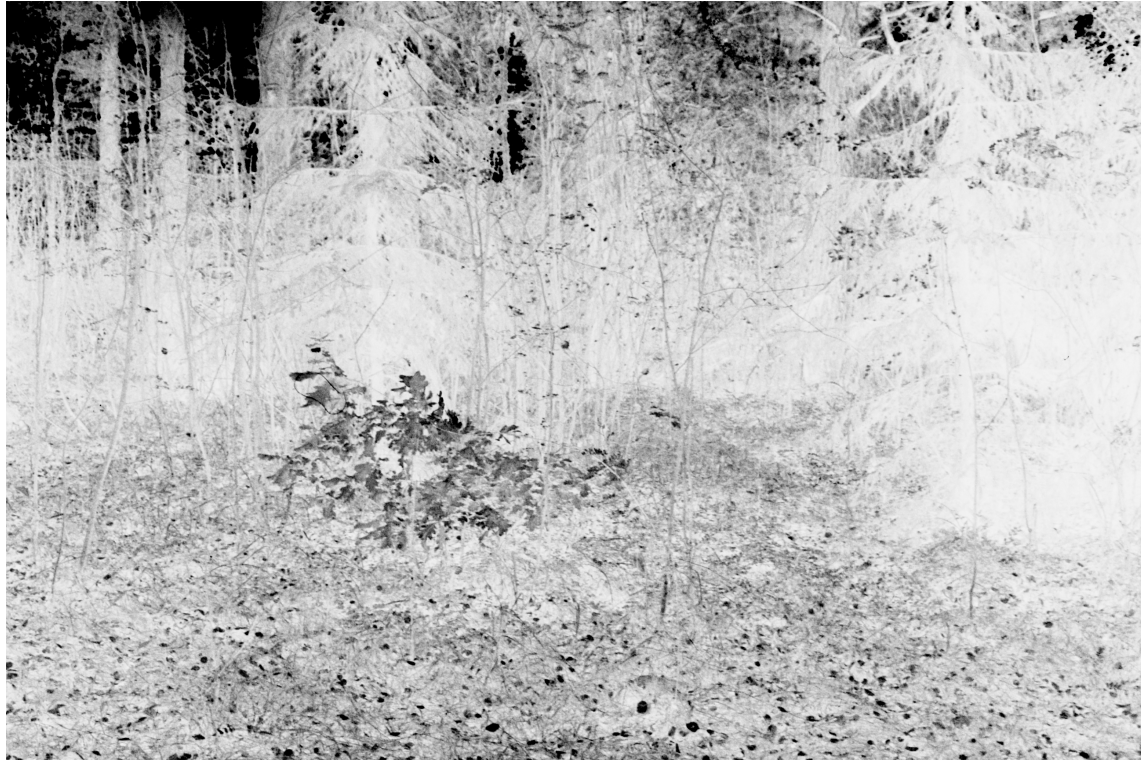
Lyhyesti.
Sillan halkaisema merelle johtava lahti.
Täytetty venelaitureita.

Punatiilisen kerrostalon takana.
Metsä.
Talojen ja teiden ympäröimä.
Vain pieni tilkku.
Joskus niin suuri.
Sen jokainen puu.
Jokainen polku.
Polulla kulkeva juuri.
Kivi.
Tuttu.
Omalla paikallaan.

Sinne haudatut linnut.
Siellä vietetyt tunnit.
Päivät.
Kaikki leikit.

Metsässä nuori tammi.
Nuori minulle.
Omilleen ei sitäkään.
Tammi jonka luona en enää vuosiin ole vieraillut.
Nuorena.
Käsieni kautta.
Maan syliin.
Terho.
Muualta taskussani.
Tutulle tilkulle.

Pohjaton suru.
Miten en näe.
Aikaistesi lasten sormien.
Karbeaa.
Kaarnaasi tuntevan.
Siitä veneitä.
Laiturilta lahteen.
Rauhassa.
Vilpittömästi.

Kuva 3. Alku. Filminegatiivi. Jere Grönberg.

Oman
taiteellisen
työskentelyn
digitaalinen
käännös

Ihme

Taiteellisen työskentelyni väline ja tekniikka, lukuun ottamatta satunnaista piirtämistä lapsuudessani tai kuvaamataidon ja kuvataideopintoihini liittyneitä tutustumisjaksoja, on aina ollut valokuva. Vaikka aloitin ilmaisuni käyttämällä digitaalisia kameroita, olen osaamiseni syventyessä ja ymmärrykseni tekniikkaa kohtaan lisääntyessä siirtynyt kuitenkin tuottamaan niin sanotun vakavan ilmaisuni filmille. En miellä tämän valinnan tehdessäni sen johtuneen trendi- tai uskottavuussyistä, vaan siitä hetkestä, jolloin sain kehittää ensimmäisen täysin manuaalisella kameralla kuvaamani puolikkaan mustavalkofilmin. Noin seitsemän vuoden jälkeen jaksan yhä innostua ja hämmästyä siitä, kun kehitän kuvaamani filmin ja vedostan siitä pimiössä kuvan aina lopulliseen fyysiseen olomuotoonsa. Olen yksinkertaisesti tullut siihen johtopäätökseen, että arvostukseni filmille kuvattuun valokuvaan johtuu siihen käytettävästä fyysisestä vaivannäöstä ja siihen tarvittavasta pitkäjänteisyydestä, mutta ennen kaikkea siitä, minkä kokemuksen tämä tekniikka on alun perin minulle antanut. Se on kokemus ihmeestä.

Puhelin kameran ja kuvaajan välissä

Olen kasvanut ajassa, jolloin ainakin omassa perheessäni valokuvaamista toteutettiin vielä kohtuudella ja sen merkitys oli traditionaalinen; tärkeiden hetkien taltioimista muistoihin. Muistan hämärästi yhä, kuinka aika ajoin kävimme äitini kanssa viemässä filmit niille varatussa pussissa Anttilan mintunvihreään filminkehityspalvelulaatikkoon, ja tietyn ajan päästä saimme takaisin kuoren, jonka sisältä löytyi kehitetty filmi ja 10 X 15-kokoiset vedokset siinä olleista kuvista. Koen olevani siinä määrin onnellisessa asemassa, että myös oman valokuvaamiseni aloitin ennen äylaitteiden ja sosiaalisen median läpimurtoa, ajassa jossa kamera suunnattiin yhä pois itsestä. Vasta sosiaalisen median alkutekijöiden myötä, (Irc-galleria), alkoi myös oma kamerani kääntyä enemmän itseeni, vaikka usein nämäkin kuvat olivat jonkun muun, yleensä ystäväni ottamia. Valokuvaopintoni olen aloittanut juuri murroksen aikaan ja ensimmäisen älypuhelimeni hankin opiskeltuani valokuvausta jo vuoden ajan. Tämän jälkeen olenkin käynyt suurta kamppailua kameralla ja puhelimellani kuvaamisen välillä.

Vaikka puhelimella suorittamani valokuvaaminen on lähes aina ollut täysin henkilökohtaisesti merkityksetöntä havaintojen taltiointia, on siitä muodostunut ongelma niin sanotun vakavan taiteellisen työskentelyni tielle. Puhelimen ollessa aina mukana ja tiedostamalla siinä olevan kameran, viitsin yhä harvemmin kantaa niin sanotusti ”oikeaa kameraa” mukana. Taiteellinen työskentelyni perustuu usein dokumentaariseen jatkuvasti fyysisessä todellisuudessa kokemiini ja näkemiini asioihin, jolloin jäävät nämä mahdollisesti eteeni tulevat kuvattavat hetket ammattimaisesti taltioimatta. Manuaalisella kameralla kuvaamisesta on tullut yksinkertaisesti niin paljon työläämpää ja puhelimessa olevalla kameralla saadessani liian helposti kohtalaista kuvaa, on tekemisen määrä laskenut radikaalisti. Tämä on johtanut siihen, että kantaessani yhä harvemmin puhelimesta irrallisena olevaa kameraa mukana, en ole tuottanut käyttökelpoiseksi itse määrittelemääni materiaalia, jota sallisin itseni käyttävän taiteellisiin tarkoituksiin enää läheskään siinä määrin, johon olisin kuitenkin helposti pystynyt.

Mieleepainuvana kommenttina valokuvaamisesta älypuhelimella voisin vielä nostaa esille keväällä 2017 työpajassa kuullun mielipiteen. Opettajanamme toimi valokuvataiteilija Stefan Bremer, joka avoimesti mielsi puhelimella vakavassa mielessä valokuvaamisen olevan laiskuutta. Tästä kommentista en voisi enempää olla samaa mieltä. Jos olen opetellut itselleni ammattitaidon ja koen sen hallitsevani, miksi en tätä osaamistani kunnioita ja tee töitä käyttäen näitä taitojani.

Säilyttää fyysisyys

Miellän henkilökohtaisen tekemiseni arvon yhä fyysisessä jäljessä. Digitaalisessa valokuvassa minua häirinneen visuaalisen puolen alkaessa vihdoinkin olevan taakse jäänyt ongelma, on toinen siinä minua vaivannut asia ollut sen fyysinen olemattomuus. Kovalevyini ovat täynnä muistoarvoltaan mitä tärkeimpiä valokuviani, mutta niiden loppuun asti työstäminen (fyysiset vedokset) on tehnyt niistä minulle myös etäisiä. Tasaisin aikaväleihin huomaan palaavani lapsuusaikojeni kuviin, jotka löytyvät vanhempieni luona olevista albumeista. Sen sijaan itse ottamiini, huomattavasti lyhyemmän ajan takaa oleviin kuviin, jotka kuitenkin ovat ajalta, johon kuvien muistojäljen kautta olisi mukava palata, en löydä samanlaista yhteyttä. Kyseiset kuvat sijaitsevat kovalevyjeni kansioissa, joissa on myös kaikki muu valokuvaamani. Digitaalisuuden myötä merkityksettömien kuvien määrä on osaltani kasvanut lähes järjettömiin mittasuhteisiin ja uuden materiaalin tulviessa esimerkiksi lehtikuva- ja juhlakuvaustöiden vuoksi kovalevyilleni, ovat myös aidosti henkilökohtaisesti tärkeät kuvat jääneet karsimatta ja viimeistelemättä, joka on aiheuttanut niiden unohtumisen. Taiteellisessa opinnäytteessäni pyrin ylipääsemään tästäkin esteestä digitaalisen valokuvan saralla. Tulen tekemään taiteilijakirjan. Tarkemmin kuvailtuna valokuvakirjan. Vaikka kirjaan sijoittamani materiaali onkin taiteellista kuvastoani, eikä täten muistoarvoltaan itselleni henkilökohtaisesti tärkeitä valokuvia, on tämä kuitenkin ensimmäinen kerta kun työstän digitaalisista valokuvistani isomman kokonaisuuden fyysiseen muotoon.

Filmistä digitaaliseen

Taiteellinen opinnäytteeni tulee olemaan henkilökohtainen murros. Aikaisemman valokuvallisen ilmaisuni koostuessa tähän asti lähinnä aina filmille työstettynä ja käsin pimiössä paperille vedostettuna valokuvana, tulee opinnäytteeseen sisältyvä teoskokonaisuuteni esittelemään vain digitaalisella kameralla ottamiani valokuvia. Työvälineenä olen siis koko projektin ajan käyttänyt samaa peilitöntä digitaalista järjestelmäkameraa. Mainitsen työvälineeni tässä aiheyhteydessä, sillä yksi suurimpia ongelmiani digitaalisen kuvan parissa on ollut juuri oikean työvälineen löytäminen. Lisäksi yksi suurimpia haasteita henkilökohtaisella tasolla digitaalisissa valokuvissa on ollut kuvan sävy maailman luonnottomuus, eli miten voimakkaasti kuvien sävy maailma on kallellaan joko kylmiin tai lämpimiin sävyihin, eikä niistä löydy skaalaltaan useampaa sävyä kerralla. Tämä voi kuitenkin johtua siitä, että olen tottunut työskentelemään mustavalkoisilla kuvilla. Digitaalisissa valokuvissa toinen minua häiritsevä asia on ollut niiden muovinen olemus. Liekö kyseessä ollut nykyaikaisten objektiivien muoviseoksista valmistettujen linssien tai yliterävän piirtokyvyn, on tämäkin asia ollut minulle lähes vastenmielistä.

Vaikka valokuva on aina seuraus sarjasta rajauksia paikan, tilan ja ajan suhteen, eivät sen mahdollisuudet todellisuuden toistamiseen kuitenkaan poista valokuvan ja todellisuuden poikkeavaa suhdetta. Valokuva muodostuu todellisuuden projisoinnista valoherkälle pinnalle. Projisointi itsessään toistaa optisten lainalaisuuksien mukaan sen, mitä kameran edessä näkyy, eikä ota kantaa tai luo tulkintaa. Valokuvan ja todellisuuden suhde ei kuitenkaan asetu tasolle, jossa valokuva näyttäytyisi todellisuuden objektiivisena kuvana tai kuvallisena vastineena. Valokuva on uskollinen näkymälle. Se mitä kameran kuvakentässä valotuksen aikana näkyy, toistuu valokuvassa.¹¹

¹¹ Luukkonen 2009, 131–132.

Valokuvan olemuksen ollessa aina valokuva, eikä suora kokemus fyysisestä todellisuudesta, olen alkanut hyväksymään myös visuaalisten erojen liittymisen valokuvaan. Taiteelliseen opinnäytteeseeni käyttämäni kameran ollessa vihdoin sillä tasolla, jota itse siltä vaadin ja jonka jäljentävää maailmaa omat silmäni suostuvat suodattamaan, on se auttanut minua toteuttamaan valokuvaa nyt myös digitaalisesti. Toisaalta syy voi olla myös aika. Lähemmäs vuosikymmen digitaalisten kuvien parissa on saattanut alkaa totuttaa minua kyseiseen kuvamalliin. Valtaosan muiden tekijöiden kuvista tullessa nykyään kuitenkin vastaan internetin ja sitä kautta näyttöpäätteiden läpi verkkokalvoilleni ja niiden yhä useammin ollessa digitaalisia, olen myös alkanut tottua tämänkaltaiseen kuvaan. Sitä kautta taas on helpompi alkaa hyväksyä digitaalisuus tapana, jolla myös valokuvaa on tarkoitus tehdä, eikä uskoa enää arvostuksen sisältyvän ainoastaan tekotapaan, tai sen eteen nähtyyn fyysiseen vaivaan.

Lopuksi

Kaikki tämä on kuitenkin toisarvoista luonnon edessä. Sen kiistattoman olomuodon ollessa lopulta kaiken perivä. Sekä maailman, joka tulee olemaan oikeudenmukainen niin kauan kuin ihminen säilyttää kuolevaisuutensa.

Jokaisen kuoleman ollessa armo on jokaisen syntymän rooli olla lahja, mahdollisuus parempaan. Tämän säännönmukaisuuden vuoksi oikeiden ja väärin asioiden kehittyminen rajautuu toistaiseksi olemassaolomme keston.

Vaikka mahdollisuus päästä tarttumaan hyvistä asioista jatkuvasti vähenee. Ajan vastasyntyneen ja ensikosketuksen digitaalisen laitteen välillä koko ajan kaventuessa.

Opinnäytteeni on tehnyt ikävöintini kohteen (menneen) tavoittamisen yksinkertaisen saavuttamattomuuden hyväksymisen jälleen astetta helpommaksi.

Hyväksymällä kielteisen roolini, etenkin sosiaalista mediaa kohtaan, olen kasvattanut ymmärrystäni ottaa itselleni ensisijaisessa asemassa olevat asiat etusijalle ja elää enemmän niiden kautta, huomattavasti onnellisempänä.

Taiteilijana miellän roolini ensisijaiseksi tarkoituukseksi olla tarkkailija.

Tarkkaillen yhteiskuntaa ja kommentoiden sitä, sekä sen sisältämiä ilmiöitä, tulen mahdollisesti jättämään jäljen ajasta, jonka keskellä olen kasvanut, elänyt ja ajatellut.

Lähdeluettelo

Deutsches Museum www-sivut. Viitattu 17.10.2017. <http://www.deutsches-museum.de/index.php>.

Ebers, T. 2016. Anselm Kiefer - Alussa. Köln: Wienand Verlag.

Happonen, P. 2017. Klaus Ristola seiso... Yle Uutiset. Viitattu 17.10.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-9799519>.

Lundström, J-E. 2012. Valokuvallisia Todellisuuksia. Helsinki: Like.

Luukkonen, I. 2009. Kaksi matkaa. Valokuvan poeettisuudesta ja suorudesta. Teoksessa T. Erävaara & I. Tanskanen (toim.) Välissä – valokuvat ymmärtämisen välineinä. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 43. Turku: Turun ammattikorkeakoulu & Valokuvakeskus Peri.

MTV Uutiset. 2017. Trafin Tutkijalautakunnan jäsen... Viitattu 23.10.2017. <https://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/trafin-tutkijalautakunnan-jasen-sivulliset-ottavat-jopa-selfieita-kuolleen-kanssa/6594922#gs.VZVDE7Q>.

Nielsen, L. 2010. Tiedon Maaailma. Bonnier Publications.

Pälviranta, H. 2012. Toden tuntua galleriassa. Helsinki: Aalto Books / Musta Taide.

Rinta-Aho, H., Niemi, M., Siltala-Keinänen, P., Lehtonen O. 2004. Historian Tuulet 7. Helsinki: Otava.

Salmenkivi, S. 2012. Digitaalitodellisuus - Seuraava murros on täällä. Helsinki: Talentum.

Schön, L. 2013. Maailman Taloushistoria - Teollinen aika. Tampere: Vastapaino.

Kuvaluettelo

Kuva 1.

Zuse Z3 -jäljennös Deutsches Museumissa. Maailman ensimmäinen täysautomaattinen ohjelmoitava tietojenkäsittelykone eli tietokone. Deutsches Museum.

Kuva 2.

WhatsApp-viestisovelluksen kautta vastaanotettu valokuva, jossa Turun puukotuksessa menehtynyt henkilö ja väkijoukko. Valokuva pikselöity henkilöllisyyksien turvaamiseksi.

Lähde tuntematon.

Kuva 3.

”Alku”

Filminegatiivi

Jere Grönberg